

Wspomnienie o ŚP. Stanisławie Pieszce

31 stycznia 2024 r. zmarł Stanisław Pieszko — jeden z liderów ruchu na rzecz polskiej autonomii na Wileńszczyźnie, wiceprezes Rady Koordynacyjnej dążącej do utworzenia polskiej jednostki autonomicznej.

Drugi Zjazd Deputowanych Wileńszczyzny odbył się 1 czerwca 1990 r. w Zawiszańcach, na terenie przedsiębiorstwa, którym kierował. Był posłem do Rady Najwyższej RL w latach 1990-92. W głosowaniu o restytucji niepodległego państwa litewskiego wstrzymał się od głosu, za co Jemu i Jego pięciorgu kolegom publicznie dziękował nowo wybrany przewodniczący parlamentu Vytautas Landsbergis — o czym nie chcą pamiętać krytycy tej decyzji. Motywacje i szczegóły tej działalności zawiera wywiad udzielony przez Stanisława Pieszko Karolowi Kaźmierczakowi (patrz: <https://kresy.pl/publicystyka/stanislaw-pieszko-szansa-byla/>).

Po zdławieniu przez sajudisowską Republikę Litewską ruchu autonomicznego Stanisław Pieszko wycofał się z oficjalnej polityki. Cały czas zabiegał jednak o prawa Polaków demaskując nadużycia litewskich władz oraz kompletny immobilizm w tej kwestii władz polskich. Ponadto prowadził, by użyć tego określenia, wielosektorową działalność społeczną.

Przy czym Pan Stanisław nie czerpał korzyści materialnych ani z polityki, ani z działalności społecznej. Zarządzał własnym przedsiębiorstwem (UAB Arbeska), najpierw prowadząc handel metalami a potem produkując wyroby metalowe, w szczególności blachy do pokryć dachowych, którymi — jak napisał w „Magazynie Wileńskim” Henryk Mażul (patrz: <http://www.magwil.lt/archiwum/archiwum/2008/mm2/luty-15.htm>) — Pan Stanisław wraz z synem Jarosławem odachowują całą Wileńszczyznę. Swoją działalność publiczną skoncentrował na obszarze społecznym.

Pana Stanisława poznałem w czerwcu 1990 r. Nasza współpraca rozpoczęła się od pozyskiwania informacji dla prowadzonej przeze

■ ŚP. Stanisław Pieszko Fot. arch. pryw.

mnie i przez Stanisława Plewakę Agencji Wschodniej. Współpraca ta zintensyfikowała się po rozwiązaniu przez władze litewskie we wrześniu 1991 r. polskich samorządów. Jako Sekretarz Obywatelskiego Komitetu Obrony Polaków na Wileńszczyźnie (OKOP-u) pozostawałem z Panem Stanisławem w codziennym, telefonicznym i teleksowym kontakcie. Z Wilna do Warszawy szły sygnowane przez Pana Stanisława informacje o kolejnych litewskich niegodziwościach i represjach. Rozsyłaliśmy je do polityków i mediów oraz wykorzystywaliśmy w naszych (OKOP-u) oficjalnych protestach i oświadczeniach. Z Warszawy do Wilna szła wszelkiego rodzaju pomoc, zwłaszcza finansowa oraz wsparcie duchowe. Podobne kontakty z Panem Stanisławem utrzymywałem najpierw jako ekspert od spraw litewskich, a potem jako Sekretarz i Wiceprezes Federacji Organizacji Kresowych.

Będąc od początku 1991 r. Prezesem Zarządu Wspierającej Oświatę Polską za Granicą Fundacji „Samostanowienie” działania

fundacji prowadziłem we współpracy m.in. z Panem Stanisławem. W r. 1996 Fundacja otworzyła w Wilnie oddział. Pan Stanisław został przewodniczącym Rady Pełnomocników Oddziału. W r. 1999 został jego dyrektorem jednocześnie wszedł w skład Rady Nadzorczej Fundacji. W r. 2007 Oddział Wspierającej Oświatę Polską za Granicą Fundacji „Samostanowienie” przekształcił się w oddzielną Wspierającą Oświatę Polską na Litwie Fundację „Samostanowienie”. Pan Stanisław pełnił funkcję Prezesa i Dyrektora Fundacji.

Pan Stanisław działał również w Związku Polaków na Litwie. Do 2015 r. był jego wiceprezesem. W szczególności wspierał powołanie w Wilnie filii Uniwersytetu w Białymstoku. Po powstaniu Filii zabiegał skutecznie o budowę jej siedziby.

Był mocno zaangażowany w popieranie działalności Kościoła katolickiego na Wileńszczyźnie. Wspierał finansowo remont kościoła św. Anny w Jaszunach oraz budowę kościoła Ducha Św. w Grzegorzewie.